

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

3/2008. PJE

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Polgári Jogegységi Tanácsa a Legfelsőbb Bíróság Gfv.IX. számú ítélkező tanácsa által indítványozott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot :

- 1) A csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 1997. augusztus 6-tól 2004. április 30. napjáig hatályos 40. § (1) bekezdésének a) és b) pontjában szabályozott megtámadási okok az ügyletkötő felek jó-, vagy rosszhiszeműségétől függetlenül biztosítják az adós ingyenes, vagy feltűnően aránytalan jogügyleteinek megtámadását az ott meghatározott további feltételek fennállása esetében. A Cstv. 40. § (1) bekezdésének c) pontjára alapított megtámadás körében a megtámadásra jogosultnak bizonyítania kell nemcsak azt, hogy a jogügylet az adós vagyont csökkentette, hanem azt is, hogy az ügylet megkötése az adós hitelezőinek kizárására, azaz kielégítési alapjuknak az elvonására irányult.
- 2) A Cstv. 40. § (1) bekezdésének a)-c) pontjaiban meghatározott jogügyletek eredményes megtámadása esetén - a Cstv. eltérő rendelkezése hiányában - a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek (Ptk.) az érvénytelen szerződésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.
- 3) 3) 3)

I n d o k o l á s :

A Legfelsőbb Bíróság ítélkező tanácsa a Gfv.IX.30.529/2007. számú ügyben az előtte folyó eljárás felfüggesztése mellett a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Bszi.) 29. § (1) bekezdésének b) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását kezdeményezte abban a kérdésben, hogy

- a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 40. § (1)

bekezdésének a)-c) pontjaiban írt megtámadási okok objektívek, vagy szubjektívek, valamint, hogy

- az eredményes megtámadás következménye a szerződés hatálytalansága, vagy érvénytelensége.
- . . .

I.

- 1) A jogegységi eljárás kezdeményezésének alapjául szolgáló ügyben a felperesek - akik a felszámolás alatt álló I.r. alperes hitelezői - egyéb kereseti kérelmük mellett a vételi jog III.r. alperes által történt gyakorlása folytán az I. és III.r. alperes között 2003. december 23-án létrejött adás-vételi szerződéseket megtámadták a Cstv. 40. § (1) bekezdésének b) és c) pontja alapján.

Az ügyben hozott jogerős ítéletében a másodfokú bíróság arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdésének b) pontjában foglalt megtámadási ok objektív, annak fennállása esetén az ügylet érvénytelensége nem függ a felek jó-, vagy rosszhiszeműségétől. Az érvénytelenségi ok következményeit a Ptk. 237. §-a (2) bekezdésében és a Legfelsőbb Bíróság PK. 267. számú állásfoglalásában foglaltaknak megfelelően vonta le. Alaptalannak ítélte azonban a felpereseknek a Cstv. 40. § (1) bekezdésének c) pontjára alapított kereseti kérelmét. E körben akként foglalt állást, hogy ez a megtámadási ok szubjektív felelősségű, csalárdságot feltételező ügyletet jelent és a perben nem nyert bizonyítást a szerződő felek rosszhiszeműsége.

Az ügyben benyújtott felülvizsgálati kérelemben a felperesek törvénysértőnek tartották a Cstv. 40. § (1) bekezdése c) pontjának értelmezését arra hivatkozva, hogy az értelmezés ellentétes a Legfelsőbb Bíróságnak a BH.2000/508., a BH.2003/32. és a BH.2004/142. szám alatt közzétett eseti döntéseivel.

- 2) A Legfelsőbb Bíróság ítélkező tanácsa a peres felek által hivatkozott és közzétett határozatokban foglalt jogi állásponttól el kíván térni. Jogi álláspontja szerint a Cstv. 40. § (1) bekezdésének a) és b) pontjában írt megtámadási okok objektívek, fennállásuk esetén a szerződés érvénytelensége nem függ a felek jó-, vagy rosszhiszeműségétől. Ezzel szemben a Cstv.40. § (1) bekezdésének c) pontjában írt megtámadási ok a felek részéről turpis, csalárdságot feltételező ügyletet jelent. Ilyen szerződés esetében a felek tudatának át kell fognia, hogy a szerződés a hitelezők kijátszását szolgálja, szerződési akaratuknak pedig ki kell terjednie a hitelezők megkárosítására alkalmas állapot előidézésére.

A Cstv. 40. §-ának (1) bekezdésében írt ügyletek megtámadásának jogkövetkezménye az érvénytelenség. Amennyiben

ugyanis az eredményes megtámadás jogkövetkezménye a Ptk. 203. §-ában szabályozott fedezetelvonó szerződés jogkövetkezményével lenne azonos, úgy az relatív hatálytalanság volna. Ez esetben viszont a megkötött szerződés érvényes és csak a felek egymás közötti viszonyában, tehát relatíve hatálytalan lenne, a szerző féltől pedig az elvont fedezet visszaszolgáltatása nem lenne elrendelhető, hanem a jogszerző csak annak tűrésére lenne kötelezhető, hogy a perben álló hitelező a saját követelését a perbeli vagyontárgyból kielégítse. Ezért jogdogmatikailag nem megalapozottak azok a közzétett határozatok, amelyek a hatálytalanság megállapítására tekintettel visszaadni rendelik az elvont fedezetet a felszámolási vagyonba.

A Cstv. szabályozásából az következik, hogy a jogalkotó a megtámadás jogkövetkezményét nem relatív, hanem abszolút hatályúvá kívánta tenni. Csak az érvénytelenség törvényes következményei teszik lehetővé a szerződéskötés előtti helyzet helyreállítását, illetve csak ez ad lehetőséget az érvénytelenség kiküszöbölésére és így a ténylegesen elvont fedezetnek a felszámolási vagyonba történő visszajuttatására. Ezen túlmenően, ha a Cstv. 40. §-a (1) bekezdésének a) és c) pontja mutat is rokon vonásokat a Ptk. 203. §-ában foglaltakkal, a b) pontban írt eset szinte teljes egészében megfelel a Ptk. 201. § (2) bekezdése alapján megtámadható szerződéseknek.

II.

A felmerült jogkérdésben a Legfőbb Ügyész jogi véleményének lényege a következő:

A Cstv. 40. § (1) bekezdésének a) és b) pontjában szabályozott megtámadási okok objektívek, azt a megdönthetetlen vélelmet állítják fel, hogy a juttatás célja a vagyon kimentése volt. Míg az a) és b) pont alapján a felek jó-, vagy rosszhiszeműsége a megtámadhatóság szempontjából közömbös, addig a c) pont alatti esetben kifejezetten a felek rosszhiszeműségén, szubjektív felelősségén alapuló megtámadás lehetőségét szabályozta a jogalkotó.

Abban az esetben, ha külön jogszabály alapján a megtámadhatóság fennáll és a megtámadásra sor kerül, akkor a Ptk. 235. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazható. Ennek értelmében a megtámadható szerződés a megtámadás következtében megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal érvénytelenné válik. Az érvénytelenség jogkövetkezménye a Ptk. 237. § (1) bekezdése szerint az eredeti állapot helyreállítása, illetve - arra az esetre, ha az érvénytelenségi ok utóbb kiküszöbölhető - az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása a bíróság részéről a Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján.

III.

- 1) A jogegységi eljárás során vizsgálandó, az eljárás kezdeményezésének alapjául szolgáló eljárásban alkalmazandó a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 1997. augusztus 6. napjától 2004. április 30. napjáig hatályos 40. § (1) bekezdésének a)-c) pontjai az alábbiak szerint rendelkeztek:

„(1) A hitelező a felszámolást elrendelő végzés közzétételének időpontjától, a felszámoló pedig a felszámolás kezdő időpontjától számított 90 napon belül a bíróság (6. § (1) bekezdés) előtt keresettel megtámadhatja az adósnak a felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelem bíróságra történő beérkezése napját megelőző egy éven belül és azt követően megkötött szerződését, vagy más jognyilatkozatát, ha annak tárgya

a) az adós vagyonából történő ingyenes elidegenítés, illetve a vagyont terhelő ingyenes kötelezettség-vállalás;

b) a harmadik személy javára feltűnően aránytalan értékkel különbözettel megkötött visszterhes jogügylet;

c) egyéb, a hitelező, vagy a hitelezők kijátszására szolgáló, az adós vagyont csökkentő jogügylet.”

Az ismertetett rendelkezések alkalmazásánál jogértelmezési bizonytalanság alakult ki, mert azok törvényi megfogalmazásából nem állapítható meg egyértelműen, hogy a megtámadásra jogosultnak azt is bizonyítania kell-e, hogy a szerződés megkötése a fedezet elvonásának szándékával történt (szubjektív megtámadási ok). Ezen túlmenően a törvény egyáltalán nem rendelkezik arról, hogy az eredményes megtámadásnak mi a jogkövetkezménye, a megtámadott szerződés érvénytelensége, vagy hatálytalansága.

- 2) A szabályozás kialakulásának történetét és annak indokait vizsgálva megállapítható, hogy az 1992. január 1-én hatályba lépett Cstv. 40. § (1) bekezdésének a)-b) pontja eredetileg két megtámadási okot szabályozott, amelyek tartalmilag azonosak a Cstv-nek a jelen jogegységi eljárásban vizsgált időszakban hatályos 40. § (1) bekezdésének a)-b) pontjaiban foglaltakkal. Az ahhoz fűzött törvényi indokolás szerint „a gazdasági élet biztonsága megköveteli, hogy a gazdálkodás alanyai a gazdálkodó szervezet vagyonának terhére indokolatlanul ne köthessenek olyan ingyenes jogügyleteket, egyoldalúan ne vállaljanak olyan kötelezettségeket, amelyek a gazdálkodó helyzetének megrendülése esetén a hitelezői igények kielégítését veszélyeztetnék. A javaslat ezért lehetővé teszi, hogy az ilyen típusú ügyleteket a hitelező és a felszámoló” – az ott meghatározott határidőben – „a felszámolást lefolytató bíróság előtt megtámadja”. „A Ptk. 203. § (1) bekezdésében

foglaltokról eltérően a javaslatban szabályozott megtámadás lehetősége az olyan szerződések esetében is biztosított, amelyeknél egyik fél sem volt rosszhiszemű. A megtámadás lehetőségét értelemszerűen az sem zárja ki, ha a hitelezői igény alapját képező szerződést az ingyenes szerződést követően kötötték meg. Ez a rendelkezés azonban méltánytalan helyzetbe hozhatja az ingyenes jogügyletben résztvevő jóhiszemű harmadik személyt, ezért a bíróság az eredeti állapot helyreállítása során méltányosságból mérsékelheti a marasztalás összegét".

A Cstv.-nek az 1993. évi LXXXI. törvénnyel történt, 1993. szeptember 2-án hatályba lépett módosítása a 40. § (1) bekezdés a) és b) pontjában foglalt rendelkezéseket tartalmilag nem érintette.

Az 1997. augusztus 6-tól hatályba lépett, az 1997. évi XXVII. törvény 14. §-ával történt Cstv. módosítás a megtámadási okok közül az a) és b) pontban foglaltakat érintetlenül hagyta, de további megtámadási okként beiktatta a c) pontot, amely - az adós ingyenes, vagy feltűnően aránytalan jogügyletein felül - az egyéb, a hitelező, vagy a hitelezők kijátszására szolgáló, az adós vagyonát csökkentő jogügylet megtámadására teremtett jogalapot. A c) pont beiktatásához azonban a jogalkotó - eltekintve attól az általános megállapítástól, hogy a szerződések megtámadhatósága tekintetében az eddigieknél jóval szélesebb lehetőséget biztosít a felszámoló és hitelezők számára - külön indokolást nem fűzött.

IV.

- 1) A Cstv. 1997. augusztus 6-tól 2004. április 30-ig hatályos 40. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontja alkalmazása körében nem állapítható meg eltérő joggyakorlat. E körben az indítványozó sem jelölt meg eltérő joggyakorlat megállapítására alapot adó határozatot, illetve olyan határozatot, amelyben foglalt jogi állásponttól el kíván térni.
- 2) 2) 2) Az e jogszabályhelyekhez fűzött - előbbiekben ismertetett - indokolás is egyértelmű eligazítást ad akként, hogy e megtámadási okok a megtámadás lehetőségét az olyan szerződések esetében is biztosítják, amelyeknél egyik fél sem volt rosszhiszemű. E törvényi tényállások tehát a felek szerződéskötéskori jó-, vagy rosszhiszeműségétől függetlenül az ingyenes, vagy feltűnően aránytalan juttatás, mint tény alapján az utóbb felszámolás alá kerülő adós esetében a vagyonkimentést, fedezetelvonást vélelmezik. Nem biztosítanak lehetőséget arra, hogy a megtámadott szerződést megkötő fél a törvényi vélelmet megdöntse. Az e körbe tartozó szerződések létrejöttük ténye, tartalma (ingyenes, feltűnően értékaránytalan) alapján megtámadhatók. Ebből következően ezek

a megtámadási okok objektívek. E megtámadási okok alapján tehát a pert indító felszámolónak, vagy hitelezőnek elég bizonyítania a megtámadott ügylet ingyenességét és feltűnő értékaránytalanságát (eltekintve most a szerződés megkötésének időpontjától és az igényérvényesítés határidejének betartásától, amelyek nem tárgyai a jogegységi eljárásban vizsgált kérdéseknek).

- 2) A Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjára alapított megtámadási perekben azonban a bírói gyakorlat eltérően foglalt állást abban a kérdésben, hogy az eredményes megtámadáshoz szükséges-e a szerződést kötő felek rosszhiszeműségének bizonyítása.

A Legfelsőbb Bíróság Gf.VIII.30.749/1999. számú határozatának indokolásában azt a jogi álláspontot fejtette ki, hogy e jogszabályhely alkalmazása szempontjából nem feltétel az, hogy a felszámolás alá került adóssal szerződő fél rosszhiszemű legyen, tudjon a szerződés fedezetelvonó jellegéről. A Legfelsőbb Bíróság nem tulajdonított jelentőséget a fellebbező fél által a jóhiszeműségének alátámasztására felhozott körülményeknek {BH.2000/508}. Ugyanílyen álláspontot foglalt el a Legfelsőbb Bíróság a Gf.VIII.31.023/2001. {BH.2003.32} számú eseti döntésében is.

Ezzel szemben a Szegedi Ítéltábla a Gf.I.30.169/2003/3. számú {BDT.2004.1/5/II.}, valamint a Gf.I.30.674/2003/4. számú eseti döntéseiben arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy a c) pontra alapított megtámadás esetén bizonyítani kell a felek rosszhiszeműségét, tehát azt, hogy a szerződés kifejezetten a hitelezők kijátszását célozza.

A jogegységi tanács álláspontja szerint a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjának az a törvényi tényállási eleme, hogy „a hitelező, vagy hitelezők kijátszására szolgáló” ... „ jogügylet”, azt a követelményt fogalmazza meg: a felek a szerződést annak tudatában kötik, hogy a szerződés következtében a felszámolás alá kerülő adós hitelezői nem, vagy nem olyan módon jutnak hozzá a követelésükhöz, mint ahogy ahhoz a szerződés megkötése nélkül hozzájutottak volna. Ez a megtámadási ok tehát szubjektív elemet, a hitelezők kijátszásának szándékát, a szerződést megkötők részéről megvalósuló csalárdság bizonyításának követelményét is magában foglalja.

- 3) A hiányos jogi szabályozás miatt a sikeres megtámadás jogkövetkezménye tekintetében a bírói gyakorlatban különböző álláspontok alakultak ki.
- Az egyik és a legszélesebb körben elterjedt álláspont szerint a Cstv. 40. § (1) bekezdésében szabályozott megtámadás jogintézménye célját és eredményét tekintve a Ptk. 203. §-ának (1) bekezdésében foglalt fedezetelvonó szerződéshez hasonló. A hitelezőket károsító fedezetelvonó szerződés - a semmis és a

megtámadható szerződéstől eltérően - érvényes szerződés. Az ilyen szerződés az adós gazdálkodó szervezet hitelezőivel szemben, azaz viszonylagosan hatálytalan. A Ptk. rendelkezései alapján a szerződés viszonylagos hatálytalansága következtében a jogszerző fél csak arra kötelezhető, hogy tűrje a behajthatatlanná vált követelésnek, vagy követelésrésznek a szerződéssel átruházott vagyontárgyból történő kielégítését. Az adós gazdálkodó szervezettel szembeni teljes körű (totális) végrehajtást is jelentő felszámolási eljárás során azonban ilyen jogkövetkezmény nem alkalmazható. Az adós és a jogszerző személy közötti szerződésnek a hitelezőkkel szembeni viszonylagos hatálytalansága esetén a szerző fél az elvont fedezetnek a felszámolási vagyon részére való visszaszolgáltatására kötelezhető. Ezt a jogi álláspontot fejtette ki a Legfelsőbb Bíróság - többek között - a Gf.VIII.33.086/1998., a Gfv.30.189/1999., az EBH.2003/877. szám alatt közzétett Gf.VIII.32.845/2001. számú, a Fővárosi Ítéltábla a 20.364/2003./BH.2004.142/ számú és a Debreceni Ítéltábla a Gf.III.30.747/2006/5. számú határozataiban.

A másik jogi álláspont szerint a Cstv. 40. § (1) bekezdés a)-c) pontjaiban nevesített megtámadási okok a fedezetelvonás speciálisan szabályozott esetei. Az adós által kötött szerződés e speciális szabályok alapján történő eredményes megtámadása folytán az érvénytelenség és nem a relatív hatálytalanság jogkövetkezményeit kell alkalmazni. Az érvénytelenség jogkövetkezményei közül az eredeti állapot helyreállítása (Ptk.237. § (1) bekezdés) a szerző fél részére az elvont vagyonnak az adós felszámolás alá tartozó vagyonába történő visszaadás kötelezettségét eredményezi. A feltűnően aránytalan értékkelkülönbözettel megkötött jogügylet esetén pedig az aránytalan előny kiküszöbölésével az adóssal szerződő másik fél a különbözetnek a felszámolás alá tartozó vagyonba történő megfizetésére kötelezhető (Ptk.237. § /2/ bekezdés). Ezt a jogi álláspontot fejtette ki a Szegedi Ítéltábla a Gf.I.30.169/2003/3. {BDT.2004.1.5, BDT.2004.915}, Gf.I.30.496/2003/8. {BDT.2005.6.75., BDT.2005.1178.} számú, valamint a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.487/2003/10. számú határozataiban.

A felmerült jogkérdés elbírálásánál a jogegységi tanács abból indult ki, hogy a Cstv. 40. §-ában szabályozott, a felszámoló és a hitelezők részére biztosított speciális szerződés-megtámadási jog célja a felszámolás hatálya alá tartozó vagyon növelése az adós valamennyi hitelezőjének érdekében. A hitelezők tehát a fedezetelvonó szerződés alapján az adós harmadik személyek tulajdonába került vagyontárgyaiból is kielégíthessék jogos igényeiket a Cstv-ben meghatározott sorrendben oly módon, hogy a

szerződés eredményes megtámadása alapján a vagyontárgy az azt megszerző féltől visszakerüljön az adós vagyonába.

A szerződések hatálytalanságát szabályozó Ptk. 203. § /1/ bekezdése értelmében „az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben, vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a másik fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott”.

A Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályozásból az következik, hogy a fedezetelvonó szerződés eredményes megtámadása esetén a megtámadott szerződés érvényes marad, de a szerződést megtámadó jogosulttal szemben, azaz relatíve hatálytalan. A fedezetelvonó szerződés alapján érvényesen szerző fél (tulajdonos) csak a szerződést eredményesen megtámadó jogosulttal szemben köteles tűrni azt, hogy a jogosult a követelését az adós által reá átruházott vagyontárgyból kielégítse. A kielégítést meghaladóan a fedezetelvonó szerződés tárgya az e szerződés alapján érvényesen szerző tulajdonosnál marad.

Miután a Cstv. 40. §-a - a vizsgált időszakban - a külön megtámadási lehetőséget a felszámoló és az egyes hitelezők részére biztosította, a megtámadás jogkövetkezményeként a Ptk. 203. § /1/ bekezdésében szabályozott relatív hatálytalanság alkalmazása csak a ténylegesen pert indító hitelező, vagy a felszámoló vonatkozásában érvényesülhetne. A felszámoló azonban abból az okból támadja meg a szerződéseket, hogy azok az összes hitelezővel szemben, tehát a peres feleken kívülre is kihatóan, abszolút jelleggel hatálytalanná váljanak. A szerződést a saját nevében megtámadó hitelező pedig a Cstv. egyéb rendelkezéseire tekintettel nem képes elérni azt a joghatást, hogy a szerződéssel érintett vagyontárgy fedezeti jellege csak vele szemben maradjon fenn, tekintettel arra, hogy a felszámolás alatt álló adós vagyonából csak a Cstv. 57. §-ában szabályozott sorrendben kaphat kielégítést. A megtámadás eredményében tehát az adós összes hitelezőjével „osztoznia” kell.

A szerződés hatálytalanságának a Ptk. tételes rendelkezései alapján történő megállapítása nem jár azzal a jogkövetkezménnyel, - amely a Cstv.-ben biztosított megtámadási jog célja - hogy a bíróság az adóssal szerződést kötő személyt kötelezze a szerződés tárgyának az adós vagyonába történő visszaszolgáltatására, illetve - a szerződés feltűnő értékaránytalanságának megállapítása esetén - a feltűnően aránytalan előnynek az adós vagyonába történő befizetésére.

A jogegységi tanács előtt ismert, hogy az 1881. évi XVII. törvénycikk /továbbiakban: Cst./ - amely az 1991. évi XLIX. törvényben szabályozottaknak megfelelő kereskedelmi csődöt szabályozta - az adós által kötött fedezetelvonó szerződés eredményes megtámadásának jogkövetkezményeként a szerződés

csődhitelezőkkel szembeni hatálytalanságát mondta ki. Ez a törvény azonban egyrészt - a Cstv. 40. §-ától eltérően - kifejezetten szabályozta a jogkövetkezményt és kimondta, hogy az eredményes megtámadás jogkövetkezménye a hatálytalanság (Cst. 26. §). Másrészt a megtámadási jogot valamennyi hitelező érdekében a mai felszámolónak megfelelő tömeggondnoknak biztosította, illetve a megtámadási kereset megindítását a csődválasztmány (hitelezői választmány) is elhatározhatta, s ez esetben a csődtömeg részére külön képviselőt rendelhetett. A fedezetelvonó szerződés megtámadását tehát valamennyi csődhitelező érdekében biztosította. Az egyes csődhitelezőket pedig a megtámadási keresetnél beavatkozási jog illetve meg (Cst.26.§). Végül az eredményesen megtámadott szerződés hatálytalanságának nem a Ptk. 203. §-ában szabályozott tartalma volt, azaz a harmadik személy nem a kielégítés türéseire volt kötelezett, hanem azt, amit a megtámadott jogcselekmény folytán kapott, visszaadni tartozott az adós vagyonába. Másrészről az adósnak azt, amit viszontteljesítés fejében kapott, vissza kellett térítenie a vele szerződő félnek, kivéve, ha igazolták, hogy a viszontteljesítés a csődtömegbe nem folyt be, illetőleg hogy az a viszontteljesítés által nem gyarapodott. Ez eseten kívül a fél csak mint csődhitelező érvényesíthette követelését (Cst.33. §).

A jogegységi tanács által vizsgált Cstv. 40. § (1) bekezdése az ott írt szerződések megtámadásáról rendelkezik. Miután a sikeres megtámadás jogkövetkezményére vonatkozó speciális rendelkezést nem tartalmaz, ezért a Ptk. megtámadásra vonatkozó általános rendelkezéseit kell alkalmazni. A Ptk. 235. § /1/ bekezdése szerint pedig a megtámadható szerződés a megtámadás következtében megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal érvénytelen. A Ptk. 237. §-ának /1/ bekezdése értelmében érvénytelen szerződés esetében a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani. E rendelkezés alkalmazásával lehet - a Cstv. 40. §-ában biztosított megtámadás céljának megfelelően - az adóssal fedezetelvonó szerződést kötő felet arra kötelezni, hogy a megszerzett vagyontárgyat az adós vagyonába bocsássa vissza. A feltűnően aránytalan értékkelkülönbözettel megkötött jogügylet esetén pedig az aránytalan előny kiküszöbölésével az adóssal szerződő másik fél a különbözetnek (az adós vagyonának rovására történt jogtalan vagyongyarapodásnak) a felszámolási vagyonba való megfizetésére kötelezhető, a Ptk. 237. § (2) bekezdése alkalmazásával. Olyan esetben, ha a bíróságnak rendelkeznie kell az érvénytelen szerződés folytán az adóssal szerződést kötő félnek visszajáró pénzszolgáltatásról - a Cstv. eltérő rendelkezése hiányában - a fél ehhez a követeléséhez csak hitelezői igénybejelentés útján {Cstv. 37. § /2/, 38. § /3/}, a Cstv-ben szabályozott kielégítési sorrendben (Cstv. 57. §) juthat hozzá.

4) A kifejtett indokok miatt a jogegységi tanács arra a jogi következtetésre jutott, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdésének a) és b) pontjában szabályozott megtámadási okok objektívek, az ügyletkötő felek jó, vagy rosszhiszeműségétől függetlenül biztosítják az adós ingyenes, vagy feltűnően aránytalan jogügyleteinek megtámadását az ott meghatározott további feltételek fennállása esetében. A c) pontra alapított megtámadás esetén a megtámadásra jogosultnak bizonyítania kell nemcsak azt, hogy a jogügylet az adós vagyonát csökkentette (eredmény), hanem azt is, hogy az ügylet megkötése kifejezetten az adós hitelezőinek kizsákmányolására, azaz kielégítési alapjuknak az elvonására irányult.

A Cstv. 40. § (1) bekezdésének a)-c) pontjában meghatározott jogügyletek eredményes megtámadása esetén - a Cstv. kifejezett eltérő rendelkezése hiányában - a Ptk-nak az érvénytelen szerződésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

A jogegységi tanács a felmerült jogértelmezési kérdést az indítványnak megfelelően az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 1997. augusztus 6. napjától 2004. április 30-ig hatályos rendelkezései értelmezésével vizsgálta. A rendelkező rész 2) pontjában kifejtettek azonban irányadók a jelenleg hatályos Cstv. 40. § (1) bekezdés a)-c) pontjaira alapított eredményes megtámadás jogkövetkezményének levonása esetében is.

V.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében (Bszi.27.§) a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és e határozatát a Bszi.32. § /4/ bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2008. szeptember hó 30.

Dr.Murányi Katalin s.k.
jogegységi tanács elnöke

Dr.Török Judit s.k.
előadó-bíró

Dr.Wellmann György s.k.
bíró

Dr.Besenyeyiné dr.Varga Katalin s.k.
bíró

Dr.Vezekényi Ursula s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül:

(Safranyikné Nyáregyházi Klára)

tisztviselő